

ORTADOĞU GÜNDEMİ

23-29 Mart 2020

2020

■ SURİYE HAFTALIK GÜNDEM

• Uluslararası Gündemde Suriye:

Birleşmiş Milletler (BM) Suriye Özel Temsilcisi Geir O. Pedersen, yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgınıyla mücadele amacıyla Suriye genelinde “tam ve acil” ateşkes çağrısında bulundu. Pedersen, ülkedeki sağlık tesislerinin harap edildiğinin ya da bir işlevinin kalmadığının, hayati sağlık ekipmanı ve sağlık uzmanı sıkıntısı olduğunu, ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin, mültecilerin, tutukluların ve kaçırılan kişilerin özellikle tehlikeli koşullar altında yaşadığını belirtti. Geline nokta da ise Suriyelilerin Kovid-19’a karşı savunmasız bir durumda olduğunu vurguladı. Pedersen, son dönemdeki ateşkes anlaşmalarının Suriye’nin kuzeydoğ u ve kuzeybatı bölgelerinde şiddetin azalmasına yardımcı olduğunu ve bundan memnuniyet duyduğunu vurgulayarak bu anlaşmaların kırılğan olduğu ve şiddetin her an patlak verebileceği uyarısında bulundu.¹

Avrupa Birliği (AB) Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikaları Yüksek Temsilcisi Josep Borrell’in ofisinden yapılan yazılı açıklamada, İdlib’deki mevcut ateşkesin kırılğan olduğu değerlendirildi. İdlib’deki ateşkesin korunması ve tüm ülkeye genişletilmesi gerektiğine dikkat çekilen açıklamada, ülkede çatışmanın sona erdirilmesinin yeni tip koronavirüs (Kovid-19) nedeniyle de gerekli olduğu ifade edildi. Açıklamada, AB’nin Birleşmiş Milletler (BM) Suriye Özel Temsilcisi Pedersen’in ateşkes çağrısını desteklediği belirtilirken, aynı zamanda Suriye rejiminden çok sayıda tutukluyu serbest bırakması talep edildi.²

• Fırat’ın Doğusu:

Terör örgütü YPG/PKK, Barış Pınarı Harekat bölgesinde Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) unsurlarına karşı tüm dünyayı saran koronavirüs üzerinden propaganda yapmaya başladı. Örgüte ait bazı yayın organlarında “Suriye’nin Haseke bölgesine giden suyu TSK’nın bilinçli olarak kestiği ve böylece bölgeden yaşayan halkı koronavirüs tehdidiyle karşı karşıya bıraktı” şeklinde haberler yer aldı. Ancak güvenlik yetkilileri tarafından konuya dair açıklama yapıldı ve **Suriye’de Barış Pınarı Harekatı** bölgesine giden suyun bilinçli olarak kesildiğine yönelik iddiaların gerçeği yansıtmadığı, Türkiye’nin, YPG/PKK tarafından kullanılmaz hale getirilen **Allouk Su Tesisi**’ni onararak bölgede su dağıtımını yaptığı ancak rejimin yeterli elektrik sağlamadığı ve gerekli tamiratları gerçekleştirmediği için bölgeye istenilen seviyede su verilemediği bildirildi. Güvenlik kaynakları, terör örgütünün bu iddia ile halkı TSK unsurlarına karşı kıskırtmayı hedeflediğini ancak bu konuda başarılı olamadığını bildirdi.³

Milli Savunma Bakanlığı (MSB) Barış Pınarı Harekatı bölgesine sızma girişiminde bulunan 6 PKK/YPG'li teröristin etkisiz hale getirildiğini bildirdi.⁴ Bakanlıktan gelen bir başka açıklamada ise bölgede devam eden arama tarama faaliyetlerinde 3 antitank mayın, 38 Claymore (yönlendirilmiş mayın) ve 5 kg patlayıcı maddenin etkisiz hale getirildiği de belirtildi.⁵

• Suriye Rejim Bölgesi:

Suriye rejim bölgesinde, 25 Mart arşamba gününden başlamak üzere koronavirüs ile mücadele kapsamında saat 18.00'dan sabah 06.00'a kadar sokağa çıkma yasağı uygulanmaya başlandı. Ayrıca rejim Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, enjekte olan insan sayısının 5'e yükseldiği belirtildi. Hafta sonuna kadar bu sayıda herhangi bir güncelleme yapılmadı.⁶

ABD Dışışleri Bakanı Mike Pompeo, Esad rejiminin keyfi olarak alıkoyduğu tüm Suriyeli ve ABD vatandaşlarının koronavirüs pandemisinin yayılmasının durdurulamadığı böyle bir atmosferde serbest bırakılması konusunda çağırıda bulundu.⁷

• İdlib:

Türkiye ve Rusya, 23 Mart'ta, Moskova Mutabakatı uyarınca İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi Halep-Lazkiye arası M4 karayolu üzerinde ikinci kez ortak devriye gerçekleştirdi. Ayrıca Rusya'nın Suriye'deki Tarafları Uzlaştırma Merkezi'nden yapılan açıklamada güvenlik önlemleri çerçevesinde devriye güzergâhının kısaltıldığı belirtildi.⁸

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından Cisir eş şuğur bölgesine yakın M4 Karayolu üzerindeki bir köyde yeni bir gözlem noktası kuruldu. Bu durumun, daha önce Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar tarafından dile getirilen "İdlib bölgesine askerin sevkياتın süreceği ve herhangi bir geri çekilmenin olmayacağı" şeklindeki sözlerinin bir göstergesi olduğu ifade edildi.⁹

• Fırat Kalkanı/Afrin Bölgesi:

Milli Savunma Bakanlığı (MSB) tarafından yapılan açıklamada, Fırat Kalkanı bölgesine saldırı hazırlığında olduğu tespit edilen 5 PKK/YPG'li teröristin, TSK Komandoları tarafından yürütölen başarılı operasyon ile etkisiz hale getirildiği bildirildi.¹⁰

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset:

Cumhurbaşkanı Berham Salih, artan koronavirüs vakaları nedeniyle Irak halkını ülke genelinde ilan edilen sokağa çıkma yasağına uymaya çağırarak aksi takdirde krizin derinleşebileceği uyarısında bulundu. Salih, devlet televizyonundan yaptığı açıklamada¹¹ ülkenin içinde bulunduğu siyasi istikrarsızlığa da değinerek artan siyasi kargaşa ortamından çıkılması için tüm siyasi parti ve gruplara dayanışma çağırısı yaptı.

Hükümeti kurma görevini üslenen Adnan el-Zurfi, Twitter hesabı üzerinden yaptığı paylaşımda “Önce Irak” prensibine dayalı bir dış politika izleyeceğini belirterek ülkeyi bölgesel ve uluslararası çatışma ortamından uzak tutacağını vurguladı.¹² Ayrıca Zurfi’nin Bağdat’ta bir araya geldiği Avrupa Birliği ülkeleri elçilerine, hükümetinin önceliklerini açıkladığı öğrenildi.¹³ Başbakanlık ofisinden yapılan açıklamada, Zurfi hükümetinin barışçıl göstericilerin talep ettiği özgür ve adil seçim ortamını temin edeceği, ülkenin içinde bulunduğu mali ve ekonomik duruma dair çözüm yolları üreteceği, ülkedeki yoksulluk seviyesini düşüreceği ve hukukun üstünlüğünü sağlayacağı belirtildi. Zurfi, hafta başında ise Berham Salih’in kendisine ABD’nin isteği doğrultusunda hükümeti kurma görevi verdiği eleştirilerine “Iraklıyım. ABD’nin aday değilim” diyerek tepki vermişti.¹⁴

• Ekonomi:

ABD Dışişleri Bakanlığı, İran’dan doğalgaz ve elektrik ithal etmesi konusunda Irak’a 30 günlük bir yaptırım muafiyeti uygulanacağını açıkladı.¹⁵ Yapılan açıklamada, İran Devrim Muhafızları Ordusu ile bağlantılı bazı birey ve kuruluşların, Irak’ın elektrik konusunda İran’a bağımlı olmasından çıkar sağladığı, ancak Irak halkının acil enerji ihtiyacı uyarınca Vaşington’un, Irak’ın İran’dan elektrik ithalatıyla ilgili finansal işlemlerde bulunmasına izin vereceği kaydedildi. Öte yandan, İran’a ABD yaptırımlarının geri getirilmesinden bu yana Irak’ın İran’dan enerji ithalatı muafiyeti yedinci kez uzatılırken, önceki 120 günlük muafiyet süresinin aksine yeni muafiyet süresinin 30 gün olması dikkat çekti.¹⁶

IMF’nin Ortadoğu ve Orta Asya Direktörü Cihad Azour, koronavirüs salgınının ekonomi üzerindeki etkisinin özellikle Irak, Sudan ve Yemen gibi kırılgan ve bölünmüş ülkeler nezdinde korkunç derecede hissedileceğini beyan etti.¹⁷

• Güvenlik:

ABD’nin Yeşil Bölge’de bulunan Bağdat Büyükelçiliği’ne roketli saldırı düzenlendi.¹⁸ Saldırıda kullanılan üç roketin Büyükelçiliğin yakınına düştüğü not edilirken, saldırının ardından ABD Büyükelçiliği’nden acil durum sirenin çalındığı bildirildi.

ABD'nin koronavirüs salgını ve güvenlik kaygıları nedeniyle Bağdat Büyükelçiliği'nde ve Erbil Konsoloslugu'nda görev yapan personel sayısında azaltmaya giderek acil durumlar dışındaki görevli personellerini geri çağırdığı açıklandı.¹⁹ Açıklamada ayrıca gerek Bağdat Büyükelçiliği'nden gerek Erbil Konsoloslugu'ndan vize işlemlerinin askıda kalmaya devam edileceği belirtildi.

ABD öncülüğündeki IŞİD karşıtı koalisyon güçleri, Musul'daki Kayyara Askeri Üssü'nden çekilerek üssü Irak ordusuna teslim etti. Koalisyonun bundan sonra faaliyetlerini daha sınırlı sayıda lokasyondan sürdüreceği ancak IŞİD ile mücadelenin kararlı bir şekilde devam edeceği belirtilirken,²⁰ koalisyon güçleri geçtiğimiz hafta Anbar'daki Kaim Askeri Üssü'nden çekilmiş ve personel azaltma kapsamında koalisyon güçlerinin Kerkük'teki K1 Askeri Üssü'nden de yakın gelecekte çekilmesi beklendiği duyurulmuştu.

Çek Cumhuriyeti ve Fransa, IŞİD'e karşı mücadele bağlamında Irak'ta bulunan askerlerini geri çağırdıklarını açıkladı.²¹ Iraklı güvenlik güçlerine ve peşmergeye eğitim veren 30 Çek askerinin ülkedeki koronavirüs salgını ve koalisyon güçlerini hedef alan saldırılar nedeniyle geri çağırıldığı bildirilirken²² Fransız askerlerin çekilmesine dair detay paylaşılmadı. Öte yandan bazı kaynaklar²³ ise Irak'ta yaklaşık 200 Fransız askerinin bulunduğunu kaydetmişti.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada Irak'ın kuzeyindeki Haftanın bölgesinde bölücü terör örgütü PKK militanları tarafından açılan taciz ateşi sonucunda iki askerimizin şehit olduğu, iki askerimizin ise yaralandığı bildirildi.²⁴ Bölgede tespit edilen hedeflere gereken karşılık verilerek sekiz teröristin etkisiz hale getirildiği MSB tarafından belirtilirken²⁵ Metina bölgesine yapılan hava harekâtında ise sekiz PKK'lı teröristin etkisiz hale getirildiği duyuruldu.²⁶

• Sosyal Hayat:

Irak'ta artan koranavirüs vakaları kapsamında Irak Sağlık Bakanlığı'nın tavsiyesi üzerine Bakanlar Kurulu, ülke genelinde uygulanan sokağa çıkma yasağını 11 Nisan'a kadar uzatma kararı aldı.²⁷ Kararla birlikte eğitim-öğretim kurumlarının da belirlenen tarihe kadar kapalı kalacağı bildirilirken, ülkede dini mabetlerin de hizmete kapalı kalmaya devam edeceği öğrenildi. Ayrıca Iraklı yetkililerin ülke içi ve ülke dışı tüm uçuş seferlerine getirdiği yasağın da 11 Nisan'a kadar uzatıldığı kaydedildi.²⁸

Irak Sağlık ve Çevre Bakanlığı'ndan yapılan yazılı açıklamada,²⁹ cumartesi günü itibarıyla ülkede Kovid-19 görülen kişi sayısının 506'ya, virüs nedeniyle ölenlerin sayısının da 42'ye ulaştığı duyuruldu. Öte yandan Irak Ticaret Bakanı Muhammed Haşim el-Ani'nin üst düzey danışmanı Velid el-Halu'nun da koronavirüse (Kovid-19) yakalandığı açıklandı.³⁰

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Güvenlik:

Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanı Korgeneral Saad Harbiye, terör örgütü IŞİD'e karşı ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin, buldukları Kerkük K1 Askeri Üssü'nden çekildiklerini ve kontrolün Irak güçleri tarafından sağlanacağını belirtti.³¹ Koalisyon güçlerinin terör örgütü IŞİD'e yönelik mücadelede Irak güçlerine özellikle istihbarat ve eğitim alanında destek verdiğini ifade eden Harbiye; askeri, idari ve lojistik anlamdaki mühimmatın da Irak tarafına teslim edildiği bilgisini paylaştı.

Selahattin vilayetine bağlı Tuzhurmatu ilçesinde düzenlenen operasyonda terör örgütü IŞİD mensubu 4 kişinin yakalandığı açıklandı.³² Tuzhurmatu Polis Müdürü Hüseyin Ali yaptığı açıklamada, güvenlik güçlerinin bölgede aldığı bir ihbarı değerlendirerek Tuzhurmatu'nun güneyinde bulunan Çay köyündeki bir eve operasyon düzenlendiğini, operasyon neticesinde 4 IŞİD militanının yakalandığını bildirdi.

Tuzhurmatu, Irak'ın kuzeyinde IŞİD militanlarının aktif olduğu bölgelerin başında gelirken, son dönemde IŞİD militanlarının Katyuşa roketleri ile sivil bölgelere yönelik saldırılarına maruz kalmaktadır. Nitekim geçtiğimiz günlerde gerçekleşen IŞİD saldırısında çok sayıda sivil yaralanmış, birçok ev zarar görmüştür.

• Sağlık & Sosyal Hayat:

Türkiye, Koronavirüs ile mücadele kapsamında Kerkük'e tıbbi malzeme yardımında bulundu. Irak Türkmen Cephesi Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihi ile Kerkük Valisi Rakan Said el-Cuburi, düzenledikleri ortak basın toplantısında Türkiye'nin yapmış olduğu yardımların Kerkük'e ulaştığını açıkladı.³³ Ayrıca Türkmen bölgelerine gerekli yardımların önümüzdeki günlerde devam edeceği belirtildi.

Konuyla ilgili Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız yaptığı açıklamasında şu ifadeleri kullandı³⁴: "Dayanışmayı gerektiren bu zor dönemde Kerkük'teki kardeşlerimizin yanında yer aldık ve mütevazı sayıda da olsa, Koronavirüse karşı koruma malzemesinin Kerküklü yetkililere teslimini sağladık. Bu beladan birlikte kurtulacağız."

Irak Türkmen Cephesi Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihi de Türkiye'nin Kerkük'e yaptığı yardıma ilişkin sosyal medya hesabından bir paylaşımında bulundu.³⁵ Salihi, yardımlardan dolayı Türkiye'ye ve Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız'a teşekkür etti.

Kerkük'te Koronavirüs ile mücadele kapsamında kurulan Kriz Masası, Kerkük'teki sokağa çıkma yasağının 11 Nisan'a kadar uzatıldığını açıkladı.³⁶ Diğer yandan Kerkük Sağlık Dairesi Müdürü Dr. Kerim Veli, Kerkük'teki son Koronavirüs vakalarına dair verileri açıkladı. Veli, Kerkük'teki K1 Hastanesi ile Sanayi semtindeki sağlık merkezinde toplam 4 Koronavirüs vaksinin bulunduğunu, 15 şüphelinin ise test sonuçlarının beklendiğini bildirdi.³⁷ Ayrıca 25 Mart'ta yapılan açıklamaya göre Kerkük'te 70 yaşındaki bir kadının Koronavirüs sebebiyle hayatını kaybettiği duyuruldu.

Irak Petrol Bakanlığı, Koronavirüs ile mücadele kapsamında Kerkük'teki mevcut sağlık sisteminin devamlılığının temini ve bölgedeki sağlık sektörünü desteklemek amacıyla kente 200 milyon dinarlık bütçe ayırdıklarını duyurdu.³⁸ Petrol Bakanlığı Sözcüsü Asım Cihat yaptığı açıklamada, bütçenin özellikle Kerkük halkı için gerekli acil tıbbi malzemelerinin sağlanması amacıyla ayrıldığını belirtti.

■ IKBY GÜNDEMİ

Irak'ta Cumhurbaşkanı Berham Salih tarafından hükümeti kurmakla görevlendirilen Adnan el-Zurfi'ye, çalışmalarına devam etmesine rağmen Kürt siyasi partilerin yaklaşımı belirsizliğini korumaktadır. Diğer yandan Zurfi'nin de Kürt siyasi partilere yönelik tutumu net bir şekilde belirtilmemiştir. Nitekim Kürt siyasi partileri, şii siyasi partilerin anlaşarak hükümeti kurmasını beklemektedir. Buna rağmen Zurfi'nin destek amacıyla bu partileri ziyaret etmesi beklenmektedir. IKBY basının yer alan haberlere göre Gelecek Bloku dışında KDP ve KYB'nin Irak Parlamentosu'nda yer alan milletvekillerinin Zurfi'ye karşı ortak tutum belirlemesi beklenmektedir. Ancak, Kürt partileri Zurfi'yi desteklemek için hazırlayacakları paketin onaylanmasını isteyecektir. Kürt siyasi partilerinin Zurfi ile anlaşamaması durumunda ise Sünni partiler ile beraber hareket edeceği düşünölmektedir. Diğer yandan bu partilerden gelen açıklamalara göre Kürtler, hükümet konusunda bütün grupların anlaşması gerektiğini söylemektedir.

KDP kurultayının yaklaşması ile birlikte Mesrur Barzani ve Neçirvan Barzani arasındaki gerilimin belirginleştiği görölmektedir. Bu kapsamda KDP içinde Mesrur Barzani'ye yakın yazarlar Neçirvan Barzani kanadını dolaylı olarak eleştirmektedir. Bu durumun son örneği olarak koronavirüs ile ilgili yayındaki tutum üzerinden medya kuruluşlarının tamamı eleştirilmektedir. Medya kuruluşlarının hedef gösterilmesinin ise toplumsal çatışmaya neden olması söz konusu olabilir. Buna rağmen salgın nedeniyle sokağa çıkma yasağının uygulanıyor olması, sokaktaki çatışma ihtimalini azaltmaktadır.

İKBY Maliye Bakanlığı koronavirüs salgınından dolayı memur maaşlarının gecikmeli ve kesintili olarak ödeneceğini açıkladı. Buna karşın Irak Parlamentosu'nda yer alan 15 Grubu olarak da anılan Gelecek Bloku üyesi iki Kürt milletvekilinin açıklamalarına göre Bağdat hükümeti, Mart ayında iki aylık memur maaşını gönderdi. Diğer yandan İKBY Parlamentosu yer alan bir milletvekili de yaptığı açıklamada Bağdat'tan iki aylık maaşların alındığını söyledi.

KYB Eş Başkanı Lahur Cengi, Süleymaniye valiliği ve Süleymaniye'deki sağlık ve güvenlik yetkililerini ziyaret ettikten sonra alınan önlemler sonucunda burada görülen vaka sayısının azaldığı, Erbil'de ise arttığı görüldü. Bu durum, kamuoyunda KYB'nin Süleymaniye'deki kontrol kapasitesinin KDP'nin Erbil'deki kontrol kapasitesinden fazla olduğu yönünde yorumlandı. Diğer yandan, açıklanan verilere göre İKBY'de 124 vaka tespit edilirken, iki kişi hayatını kaybetti ve 53 kişi ise taburcu edildi.

İKBY'de eğitime ara verilmesinin ardından çevrimiçi dersler ile okulların devam edeceği açıklandı. Ancak internet hızının düşük olmasından dolayı uzaktan eğitim sisteminin ortaokul ve lise seviyesinde uygulanmayacağı söylenmektedir. Bu kapsamda Yeni Nesil Hareketi Partisi Başkanı Şahsuvar Abdulvahid, eğitim ihtiyacının karşılanması için özel bir televizyon kanalı açacağını belirtti.³⁹

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Körfez Ülkeleri Genel:

Körfez genelinde koronavirüs birincil gündem olmaya devam etmektedir. Güncel vaka sayılarına bakıldığında Suudi Arabistan'da 1299, Katar'da 590, BAE'de 570, Bahreyn'de 499, Kuveyt 255, Umman'da 167 kişide koronavirüsün tespit edildiği görülmüştür. Ülkeler koronavirüs ile mücadele kapsamında birçok önlem almaktadırlar.

• Suudi Arabistan:

Suudi Arabistan'ın Yemen'deki askeri müdahalesi sebebiyle Husiler, krallık topraklarını hedef almaya devam etmektedir. Krallık resmi haber ajansı, Husiler tarafından Riyad ve Cizan'ı hedef alan iki balistik füzenin etkisiz hale getirildiğini duyurdu. Eylül 2019 tarihinde Aramco tesislerini hedef alan saldırıdan sonra krallık içerisindeki saldırılarını durdurduğunu açıklayan Husiler, daha sonradan yine krallığı hedef alaya başlamıştı.⁴⁰ Husilerin artan balistik füze kapasitelerini gösterebilmek için genel olarak Riyad, Cizan ve Abha gibi noktaları hedef aldıkları bilinmektedir.

ABD'de bazı senatör ve Temsilciler Meclisi üyeleri, Suudi Arabistan'ın ABD'nin petrol piyasası üzerindeki hâkimiyetini tehdit ettiğini belirtti. Senatör ve Temsilciler Meclisi üyelerinin

Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'ya gönderdiği mektupta "Rusya ve Suudi Arabistan'ın, ABD'ye karşı bir ekonomik savaş başlatmış olduğu" belirtildi. Senatör ve Temsilciler Meclisi üyeleri, "böylesine bir küresel salgın ortamında Suudi Arabistan petrol piyasasında durumları eşitlemeyi seçmiştir ve ülkemizin Başkan Trump tarafından oluşturulan enerji hakimiyeti müttefiklerimiz gibi davranan ülkeler tarafından doğrudan tehdit altındadır" ifadeleri kullanıldı.⁴¹ 6 Mart tarihindeki OPEC ve OPEC+ üyelerinin toplantısından sonra Suudi Arabistan ve Rusya petrol üretiminde kesinti yapılması konusunda anlaşamamış ve karşılıklı olarak petrol arz miktarlarının artırılması sonrası petrol fiyatları 30 doların altına kadar inmişti.

Hafta içerisinde G-20 ülke devlet başkanları Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz başkanlığında online bir görüşme gerçekleştirdi. G-20 toplantısında koronavirüsün sebep olduğu insani ve ekonomik etkinin minimuma indirilmesi konusunda görüş alışverişinde bulunuldu.⁴²

Suudi Arabistan'da koronavirüs sebebiyle alınan sıkı önlemler devam etmektedir. Şu ana kadar Suudi Arabistan'da koronavirüs sebebiyle 8 kişi hayatını kaybederken, 66 kişi ise Kovid-19 hastalığını yendi. Cidde bölgesi ise koronavirüs sebebiyle karantinaya alındı. İçişleri Bakanlığı'ndan alınan bilgilere göre bölgeye giriş ve çıkışlar kapatıldı. Ayrıca bölgede sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Suudi Arabistan, geçtiğimiz günlerde ise Riyad'a üç haftalık sokağa çıkma yasağı ilan etmiş, Mekke ve Medine'yi ise karantina altına almıştı.⁴³

Yine İçişleri Bakanlığı'ndan alınan bilgiye göre, Suudi Arabistan daha önceden ilan etmiş olduğu tüm yurtiçi ve yurtdışı uçuşların durdurulması kararınının uzatıldığı açıklandı. Uçuşların durdurulması kararının uzatılması yanında, kamuda işyerlerine gidilmemesi kararı da uzatıldı. Kamunun yanında özel sektör dahilinde de işyerlerine gidilmemesi kararı uzatıldı. Ülke içerisinde otobüslerin, taksilerin ve trenlerin de faaliyetleri durduruldu.⁴⁴

• Birleşik Arap Emirlikleri:

BAE, Libya'daki askeri angajmanlarını sürdürmektedir. BAE, Libya'da BM tarafından tanınan Ulusal Mutabakat Hükümeti'ne karşı savaş yürüten Halife Hafter'e destek vermeye devam etmektedir. Halife Hafter'e mühimmat desteğini artıran BAE, Rus yapımı kargo uçakları ile birlikte Libya'nın doğusuna 3 uçuş gerçekleştirdi. Uçaklar Abu Dabi Suveyhan Hava Üssü'nden havalanıp Libya'daki Hadim Hava Üssüne iniş gerçekleştirdiler.⁴⁵ BAE özellikle son iki aydır Halife Hafter'e olan mühimmat desteğini artırdı.

BAE'de koronavirüs vakalarının görüldüğü kişi sayısı 570'i buldu. Ülkede koronavirüs kaynaklı ölümlerin sayısı 3 kişiyle sınırlı kalırken, 58 kişi ise iyileşme sağlandı. BAE'de araç ile birlikte koronavirüs testinin yapıldığı sistemler kuruldu. Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid sistemin açılışını yaparken, ilk test yaptıranlardan birisi oldu.⁴⁶

BAE'de koronavirüs ile mücadele kapsamında alınan önlemler artırıldı. BAE'de trafik ve mobilizasyonu engellemek için akşam 20.00 ile sabah 06.00 arasında sokağa çıkma yasağı uygulanmaktadır.⁴⁷ Toplu ulaşım ve metronun da yasaklandığı BAE'de, özel araçlar sokağa çıkma yasağının dışında kullanılabilir.

Bunun yanında BAE, Yunanistan'a 11 tondan oluşan tıbbi malzeme yardımında bulundu. Malzemeler arasında dezenfektan, tıbbi tulumlar ve eldivenler de yer aldı. Yunanistan'a tıbbi yardım yapılması emrinin Muhammed bin Zayid ve BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Tahnun Bin Zayid tarafından verildiği belirtildi. Yunanistan Başbakanı Kyriakos Mitsotakis, yardımların Yunanistan'a ulaşması sonrasında Muhammed bin Zayid'e zor günlerde Yunanistan'ın yanında oldukları için teşekkürlerini ilettiler.⁴⁸

• Yemen:

Koronavirüs sebebiyle Yemen'de Husi milisleri ve meşru hükümet, 2016 yılından beridir ilk defa ulus düzeyinde ateşkes üzerinde anlaşmıştı. Fakat ateşkesin net bir şekilde uygulanamadığı bildirilmektedir.

Yemen'de Arap Yarımadası El-Kaidesi lideri Halid Batarfi, yayınladığı bir video aracılığıyla küresel El-Kaide lideri Ayman el-Zevahiri'ye bağlılık yemini etti. Taliban-ABD anlaşmasına ilişkin görüş bildirerek, Taliban'ın zaferini kutladı. Ayrıca, El-Şebab örgütünü Ocak ayındaki Manda Bay'de Kenya'da üç Amerikalının öldürüldüğü saldırı sebebiyle kutladı.

Bunun yanında Yemen'de, Hadi hükümeti güçleri Aden'de BAE destekli Güney Geçiş Konseyi ile silahlı çatışmaya girdi. Hükümetin askeri kamplarına sızmaya çalışan GGK üyeleri engellendi. 22 Mart itibarıyla GGK kuvvetlerinin tekrardan Aden'e komşu Ebyen'e konuşlandıkları bildirildi. Hadi hükümeti temsilcileri bu sebepten ötürü GGK kuvvetlerini Yemen'de gerginlikleri artırmak ile suçladı. GGK yetkilileri ise Ebyen konuşlandırılmasının sebebinin ise kuzeyden gelebilecek bir işgal girişimine karşı Yemen'in güneyini korumak amaçlı olduğunu belirtti. GGK kuvvetleri Riyad Anlaşması gereği Ebyen'den çekilmişti.

Bunun yanında, Hadi hükümeti Marib'de bulunan Sirwah bölgesine sızma girişiminde bulunan Husi milislerini engelledi. Husilerin bölgedeki mevzileri bombalandı. Husi askeri sözcüsü Yahya Seri, Suudi Arabistan koalisyonunun bir savaş uçağının Marib'de Sirwah bölgesinde uçmasının engellendiğini ve savaş uçağının bir saldırı gerçekleştirilmeden bölgeden ayrıldığını belirtti.

Ayrıca, Husi lideri Abdul Melik El-Husi yayınladığı bir konuşmada koronavirüsün ABD tarafından geliştirilmiş bir biyolojik silah olduğunu belirtti. Husi liderliği 40 Yemen milletvekili ve askeri yetkiliyi bir Husi mahkemesinde ölüme mahkum etti. Milletvekilleri, merkezi

Yemen hükümeti ile işbirliği yapmaktan dolayı suçlu bulundu. Mart ayının başında 35 milletvekili daha ölüme mahkum edilmişti.

Geçtiğimiz haftalarda Husiler tarafından teslim alınan el-Cevf vilayetinde bulunan el-Safra bölgesindeki belirli noktalar, Suudi Arabistan koalisyonu tarafından ele geçirildi. Bunun yanında Husiler, 24 Mart tarihinde bir BM gemisinin Hudeyde limanından ayrılmasını engelledi. Geminin meşru hükümet temsilcilerini Hudeyde limanından Mokha limanına götüreceği bilinmekteydi. Meşru hükümet geçtiğimiz günlerde Hudeyde anlaşması kapsamında ortaya konan BM gözlem noktalarında katılımını durdurmuştu.⁴⁹

• Bahreyn:

Koronavirüs vakaları Bahreyn’de 499 kişiye ulaştı. Bahreyn’de koronavirüs ile mücadele kapsamında, İran’daki Bahreyn vatandaşları tekrar krallığa getirilmeye devam ediyor. Hafta içerisinde 60 Bahreyn vatandaşı daha İran’ın Meşhed kentinden Bahreyn’e getirildi. Bu ay içerisinde Bahreyn, İran’dan toplamda 165 kişiyi krallığa getirdi. Getirilen vatandaşlardan 85’inde koronavirüse rastlandı.⁵⁰

• Katar:

Katar’da toplam koronavirüs vakalarının 634’e yükselmesi sonrasında Katar yetkilileri bütün vatandaşların ve Katar’da bulunan kimselerin koronavirüs karşısında korunacağını belirtti. Katar’da bulunan Sanayi Bölgesi’nin (Industrial Area) birçok koronavirüs vakasına sahne olması sebebiyle bölge karantinaya alındı. Bölgedeki çalışanların düzenli şekilde gözlemlenip test edildiği belirtildi.⁵¹

• Kuveyt:

Kuveyt’te koronavirüs vakaları toplamda 255 kişiye yükseldi. Ülkede henüz koronavirüs sebebiyle ölüm görülmezken 67 kişi koronavirüs sonrası iyileşme gösterdi.

• Umman:

Umman’da koronavirüs vakaları 167’ye ulaştı. Ülkede halen koronavirüs sebebiyle ölüm görülmezken 23 kişide iyileşme gözlemlendi.

■ KUZEY AFRIKA GÜNDEMİ

• Libya:

Libya'nın meşru hükümeti Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin (UMH) Öfke Volkanı Operasyon Basın Merkezi'nden yapılan açıklamada, başkent Trablus'un doğusunda, Sirte kenti yakınlarındaki el-Veşka bölgesinde bulunan Hafter'e ait operasyon merkezinin hava saldırısıyla vurulduğu bildirilmiştir.⁵² Açıklamaya göre, Hafter'in üst düzey komutanlarından Salem Drayaq ve asistanı Gaddafi Al-Sadai hava saldırısındaki diğer 8 milis ile birlikte öldürülmüştür.⁵³

Cuma günü, Hafter'e bağlı Libya Ulusal Ordusu (LNA) güçleri, Libya'da yüksek stratejik öneme sahip bir şehir olan Abu Qurain kasabasını kuşatarak Misrata'ya doğru ilerledi. Saldırının, el-Vatıyah üssünü kontrol etmek amacıyla başlatıldığı bildirildi. Geçtiğimiz günlerde uluslararası toplum tarafından Corona virüsüyle mücadele kapsamında ateşkes çağrısı gerçekleştirilmesine rağmen taraflar bu çağrıya uymamış ve bölgede çatışmalar devam etmişti. LNA'nın bu saldırılarda ki bir başka hedefi de Zuvara'nın işgali ve Libya-Tunus sınırına hâkim olmaktır. Perşembe gecesinden itibaren sıcak çatışmaların gerçekleştiği bölge de her iki tarafında ciddi asker ve teçizat kayıpları bulunmaktadır.⁵⁴

Libya Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi, toplamda 3 yeni vakanın pozitif sonuca sahip olduğunu duyurdu. Vakaların Misrata ve Trablus'ta ikamet ettiği bildirildi. Libya'da koronavirüs önlemleri kapsamında 14.00 ile 07.00 arasında sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Şehirlerarası seyahatler yasaklandı ve devlet memurları için çalışma saatleri 09.00 ile 12.00 olarak yeniden düzenlendi.⁵⁵ ABD Libya Büyükelçiliği Cumartesi günü yaptığı açıklamada, hükümetin koronavirüs pandemisi ile mücadelesinde yardımcı olmak üzere Libya'ya 6 milyon dolarlık insani yardım tahsis ettiğini açıkladı.⁵⁶

• Tunus:

Tunus'ta Cumhurbaşkanı Kays Said, 21 Mart'tan itibaren sabah 06.00 ile akşam 18.00 arasında sokağa çıkma yasağı ilan etti. Başbakan Fahfah'ın yaptığı açıklamaya göre toplam koronavirüs hasta sayısı 227'ye ve hayatını kaybedenlerin sayısı ise 6'ya ulaştı. Ülke genelinde 24 ilde 2050 adet test yapıldı. Sokağa çıkma yasağının ilanından bu yana yaklaşık 18.000 kişi karantina altında tutulmaktadır. Virüsten en çok etkilenen şehirler ise Ariana ve Ben Arus'tur. Başbakan virüsle mücadele için 827 milyon dolar bütçe ayırdıklarını ifade etti.⁵⁷

Çarşamba günü ise İtalya, Kovid-19'un yayılmasını önlemeye yardımcı olmak için Tunus'a 50 milyon avro kredi verdi. Geçtiğimiz hafta içerisinde Tunus, İtalya'nın virüsle mücadelesine

yardıma amaçlı sağlık personellerini İtalya'ya gönderdi. Çıkan dedikodular üzerine İtalya'nın Tunus büyükelçisi bu mali yardımın, Tunus'un İtalya'ya gönderdiği sağlık ekibiyle herhangi bir ilgisinin olmadığını belirtti.⁵⁸

• Cezayir

Cezayir'in Koronavirüs Bilim kurulu sözcüsü Profesör Cemal Fourar 28 Mart Cumartesi günü itibariyle Cezayir'de, toplam 454 pozitif sonuçlu vaka bulunduğunu ve toplamda virüs kaynaklı 29 kişinin hayatını kaybettiğini açıkladı.⁵⁹

Koronavirüs'ün Cezayir'de yayılmasından kaynaklanan ekonomik krizin derinleşmemesi için Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun ekonomi temelli bir takım yeni önlemler aldı. İthalatın 41 milyar dolardan 31 milyar dolara indirilmesi, Banka kredilerinin verilmesini kolaylaştırarak ve dijital teknoloji hizmetlerine daha fazla finansal destek yardımı yapılması, yabancı eğitim ve danışmanlık şirketlerinin sözleşmelerinin iptal edilerek giderlerden 7 milyar dolar tutarında kısılması gibi tasarruf odaklı önlemler alındı.⁶⁰

• Fas:

Fas'ta Koronavirüs vaka sayısı 390'a yükselirken virüs kaynaklı hayatını kaybedenlerin sayısı ise 25'e ulaştı.⁶¹ Hastalar genellikle hem turistik açıdan daha yoğun olan hem de nüfusun fazla olduğu Fas, Rabat ve Marakeş gibi şehirlerde daha sık bulunmaktadır. Yabancı ülke vatandaşlarının uçuşlarını iptal etmelerinden kaynaklı olarak pek çok değişik milliyete sahip yabancı Fas'ta mahsur kaldı. Bu durum zaman zaman gerginliklere de yol açmaktadır.⁶²

Avrupa Birliği, Fas'ın koronavirüsle daha iyi koşullarda mücadele edebilmesi için 450 milyon avro'luk yardım sözü vermiştir.⁶³ Bunun yanı sıra KOVID-19'un yayılmasını azaltmaya yardımcı olmak için Amerika Birleşik Devletleri 670.000 dolarlık yardımda bulundu.⁶⁴

• Mısır

Mısırlı yetkililer, Mısır'ın resmi olarak teyit edilenden çok daha fazla koronavirüs vakasına sahip olduğu haberini yapan Guardian gazetecisini ülkeyi terk etmeye zorladı.⁶⁵

Dünya Bankası, Mısır'a düşük gelirli aileler için konut projelerini desteklemek üzere 500 milyon dolar değerinde yardımda bulunacağını açıkladı.⁶⁶

Mısır'daki Milletın Gelecek Partisi Başkanı Eşref Rashad, parlamento seçimleri öncesi parti liderliğinden istifa etti.⁶⁷

KAYNAKÇA

- ¹ <https://www.aljazeera.com/news/2020/03/calls-total-ceasefire-syria-focus-coronavirus-200324141510047.html>
- ² <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abden-kovid-19-nedeniyle-suriyede-ateskes-cagrisi/1783700>
- ³ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ypg-pkk-baris-pinari-bolgesindeki-su-kesintisini-kara-propagandaya-donusturuyor/1783140>
- ⁴ <https://www.hurriyetdailynews.com/6-pkk-ypg-terrorists-neutralized-in-northern-syria-153226>
- ⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/msb-baris-pinari-harekati-bolgesinde-41-mayin-imha-edildi/1782095>
- ⁶ <https://www.middleeasteye.net/news/coronavirus-syria-imposes-night-curfew-contain-spread-covid19>
- ⁷ <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/03/intel-pompeo-call-syria-release-prisoners-coronavirus.html>
- ⁸ <https://www.dailysabah.com/politics/turkey-russia-hold-2nd-joint-patrol-in-syrias-idlib/news>
- ⁹ <https://en.zamanalwsl.net/news/article/53221/>
- ¹⁰ <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/turkey-neutralizes-5-pkk-ypg-terrorists-in-northern-syria/1780174>
- ¹¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-cumhurbaskanindan-sokaga-cikma-yasagina-uyulmazsa-kriz-derinlesebilir-uyarisi/1776709>
- ¹² <https://www.kurdistan24.net/tr/news/82b5899b-acd7-46c9-ba60-f6c25bb7695a>
- ¹³ <https://www.shafaaq.com/en/iraq-news/al-zorfi-sets-a-condition-for-overcoming-the-economic-crisis-in-iraq/>
- ¹⁴ <https://www.kurdistan24.net/tr/news/82b5899b-acd7-46c9-ba60-f6c25bb7695a>
- ¹⁵ <https://www.kurdistan24.net/tr/news/117ab9bc-0145-4d7e-8f3b-dad20f3ac25c>
- ¹⁶ <https://www.kurdistan24.net/en/news/e8e9c135-3d62-4968-adc2-5cb9e98f9beb>
- ¹⁷ <https://www.shafaaq.com/en/iraq-news/imf-corona-challenge-will-be-horrific-for-fragile-and-torn-countries-like-iraq/>
- ¹⁸ <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/26032020>
- ¹⁹ <https://iq.usembassy.gov/alert-u-s-embassy-baghdad-iraq/>
- ²⁰ <https://www.reuters.com/article/us-iraq-security-usa/u-s-led-forces-depart-iraqi-military-base-near-mosul-in-drawdown-idUSKBN21D1UR>
- ²¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-fransanın-koalisyon-bunyesindeki-askerlerini-geri-cektigini-duyurdu/1779276>
- ²² <https://www.kurdistan24.net/tr/news/bc9aae6f-8606-43f8-9a77-595a67e510c9>
- ²³ <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/25032020>

- ²⁴ <https://tr.sputniknews.com/turkiye/202003251041686975-msb-irak-kuzeyi-haftanindeki-teror-saldirisinda-2-asker-sehit-oldu/>
- ²⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/msb-irakin-kuzeyinde-2-askerimiz-sehit-oldu-2-askerimiz-yaralandi-/1779704>
- ²⁶ <https://haberglobal.com.tr/gundem/msb-irak-in-kuzeyinde-8-pkk-li-terorist-etkisiz-hale-getirildi-36783>
- ²⁷ <https://www.kurdistan24.net/en/news/0f6aafdd-e34c-455b-a9ee-bce2e2c7bed3>
- ²⁸ <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-iraq/iraq-extends-flight-and-travel-ban-to-prevent-coronavirus-spread-idUSKBN21D17R>
- ²⁹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-kovid-19-nedeniyle-olenlerin-sayisi-42ye-yukseldi/1783064>
- ³⁰ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-ticaret-bakaninin-ust-duzey-danismaninda-kovid-19-tespit-edildi/1783245>
- ³¹ <https://www.aljazeera.com/news/2020/03/led-forces-pull-iraqi-base-month-200329140448104.html>
- ³² <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/15451-tuzhurmatu-daki-deas-operasyonunda-4-kisi-yakalandi.html>
- ³³ <https://twitter.com/kerkuknet/status/1242845697835139075?s=20>
- ³⁴ https://twitter.com/FATIHILDIZ_MFA/status/1242852407350083587?s=20
- ³⁵ <https://twitter.com/Ersatsalihan/status/1243202314971856896?s=20>
- ³⁶ <http://kirkuknow.com/en/news/61825>
- ³⁷ <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/15453-kerkuk-te-bir-kisi-koronavirus-nedeniyle-hayatini-kaybetti.html>
- ³⁸ <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/15554-petrol-bakanligi-kerkuk-teki-saglik-sektorune-200-milyon-dinar-tahsis-etti.html>
- ³⁹ <https://www.facebook.com/222726657751551/posts/3485161641508020/>
- ⁴⁰ <https://www.voanews.com/middle-east/saudi-arabia-intercepts-missiles-over-two-cities>
- ⁴¹ <https://www.middleeastmonitor.com/20200328-us-lawmakers-saudi-arabia-threatens-us-domination-over-oil-markets/>
- ⁴² <https://www.spa.gov.sa/viewfullstory.php?lang=en&newsid=2051682&lang=en>
- ⁴³ <https://www.aa.com.tr/en/latest-on-coronavirus-outbreak/saudi-arabia-locks-down-jeddah-over-coronavirus/1783748>
- ⁴⁴ <http://saudigazette.com.sa/article/591307/saudi-arabia/saudi-arabia-extends-all-flight-suspensions-workplace-attendance>
- ⁴⁵ <https://www.trthaber.com/haber/dunya/baeden-haftere-3-kargo-ucagi-askeri-muhimmat-destegi-470997.html>
- ⁴⁶ <https://www.amerikaninsesi.com/a/birle%C5%9Fik-arap-emirlikleri-nde-ara%C3%A7la-i%C3%87lk-corona-testi/5350647.html>

- ⁴⁷ <https://www.aljazeera.com/news/2020/03/uae-imposes-curfew-deep-cleaning-coronavirus-cases-rise-200326192938826.html>
- ⁴⁸ <https://greekcitytimes.com/2020/03/27/united-arab-emirates-donates-medical-supplies-to-greece/>
- ⁴⁹ <https://www.criticalthreats.org/briefs/gulf-of-aden-security-review>
- ⁵⁰ <https://www.aljazeera.com/news/2020/03/uae-imposes-curfew-deep-cleaning-coronavirus-cases-rise-200326192938826.html>
- ⁵¹ https://www.aljazeera.com/news/2020/03/qatar-vows-protect-residents-industrial-area-breakout-200321175754138.html?utm_source=website&utm_medium=article_page&utm_campaign=read_more_links
- ⁵² <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libyada-umh-hava-gucu-sirtede-hafterin-operasyon-merkezini-vurdu/1782774>
- ⁵³ <https://www.libyaobserver.ly/news/libyan-army-forces-launch-full-scale-attack-haftars-militias>
- ⁵⁴ <https://alarab.co.uk/%D9%85%D9%8A%D9%84%D9%8A%D8%B4%D9%8A%D8%A7%D8%AA-%D9%85%D8%B5%D8%B1%D8%A7%D8%AA%D8%A9-%D9%85%D8%B4%D8%AA%D8%AA%D8%A9-%D8%A8%D9%8A%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%AF%D9%81%D8%A7%D8%B9-%D8%B9%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AF%D9%8A%D9%86%D8%A9-%D9%88%D8%B7%D8%B1%D8%A7%D8%A8%D9%84%D8%B3>
- ⁵⁵ <https://twitter.com/LibyaReview/status/1244219242507055105>
- ⁵⁶ <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/us-commits-6-million-usd-combat-covid-19-libya>
- ⁵⁷ http://www.china.org.cn/world/Off_the_Wire/2020-03/27/content_75868620.htm
- ⁵⁸ <https://www.middleeastmonitor.com/20200325-italy-helps-tunisia-combat-spread-of-coronavirus/>
- ⁵⁹ <https://www.dzvid.com/2020/03/28/coronavirus-en-algerie-454-cas-confirmer-et-3-nouveaux-deces/>
- ⁶⁰ <https://www.algerie360.com/coronavirus-en-algerie-letat-lance-une-cagnotte-pour-recevoir-les-dons/>
- ⁶¹ <https://www.moroccoworldnews.com/2020/03/297896/morocco-coronavirus-case-count-rises-to-390/>
- ⁶² <https://www.moroccoworldnews.com/2020/03/297365/how-foreigners-experience-the-lockdown-in-morocco/>
- ⁶³ <https://www.reuters.com/article/coronavirus-health-morocco/eu-offers-450-mln-euros-to-help-morocco-counter-coronavirus-statement-idUSL8N2BK71Y>
- ⁶⁴ <https://africa.cgtn.com/2020/03/27/u-s-grants-morocco-670000-usd-to-fight-covid-19/>
- ⁶⁵ <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/26/egypt-forces-guardian-journalist-leave-coronavirus-story-ruth-michaelson>
- ⁶⁶ <https://www.middleeastmonitor.com/20200323-world-bank-to-offer-egypt-500m-to-support-social-housing/>
- ⁶⁷ <https://thearabweekly.com/resignations-raise-questions-about-future-egypts-largest-political-party-ahead-elections>